

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. В.І.ВЕРНАДСЬКОГО

Факультет української філології та українознавства
Кафедра теорії та історії української літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Поректор ТНУ з навчально-методичної роботи

_____ В.В.Мілюков

“ ” _____ 2006р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

З ДИСЦИПЛІНИ

“Методика викладання української літератури у ВНЗ”

для студентів денної форми навчання

освітньо-кваліфікаційного рівня “магістр”

професійного напрямку підготовки 0305 филологія

Сімферополь

2006

Друкується за рішенням науково-методичної ради ТНУ
Протокол № _____ від “ ____ ” _____ 2006 р.

Укладач: к. філол. наук Покотило К.С.

Рецензент: Ткаченко А.О., д.філол.наук.

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії та історії української
літератури
Протокол №2 від 18 жовтня 2006р.

Програму затверджено методичною комісією факультету української
філології та українознавства
Протокол №2 від 25 жовтня 2006р.

Курсом “Методика викладання української літератури у ВНЗ” передбачається вивчення методики як науки та вузівської дисципліни, вивчення літературного процесу в цілому й аналізу окремих художніх творів стосовно вимог вузівської програми з ухваленням специфіки психологічних особливостей учнів певних класів. Уроки літератури в силу своєї специфіки мають найбільший вплив на формування світогляду, моралі дітей. Це зумовлює особливості вивчення курсу. Методика як вузівська дисципліна – це поєднання літературознавчого аспекту з психолого-педагогічним. Отже, методика викладання української літератури включає в себе історію розвитку методичної науки, здобутки психології та педагогіки, історію літератури, літературної критики, літературознавства, естетики і ін.

I. Мета і завдання

Курс має дати студентам об'єктивні і наукові знання про надбання методики, про форми, методи і методичні прийоми викладання літератури, про методику аналізу художнього твору, вивчення різних видів програмного матеріалу. Методика викладання української літератури розрахована на засвоєння студентами набору загальних правил та норм фахової діяльності.

Внаслідок вивчення курсу “Методика викладання української літератури у ВНЗ ” студенти повинні:

знати:

- шляхи розвитку методики як науки;
- праці видатних методистів;
- форми, методи і методичні прийоми викладання літератури;
- місце методики літератури в системі підготовки вчителя у вузі;
- методику вивчення різних видів програмового матеріалу;
- психолого-педагогічні основи викладання літератури.

вміти:

- орієнтуватися в методичній літературі;
- скласти календарне та тематично-поурочне планування;
- провести й проаналізувати лекцію з літератури;
- встановити зв'язки літератури з іншими навчальними дисциплінами;
- робити повний аналіз художнього твору;
- проводити науковий експеримент.

II. Зміст програми

Тема 1. Основні методи і прийоми викладання літератури в ВНЗ

Питання:

Загальне поняття методу. Методичні прийоми.

Метод Сковіна.

Блочний метод та ін.

Зв'язок методики літератури з іншими вузівськими предметами, насамперед – з історією та теорією літератури, психологією, педагогікою, методикою мови та методикою російської літератури.

Тема 2. Вивчення біографії та стилю письменника в ВНЗ

Питання:

Принципи вивчення біографії.

Форми і методи.

Основні шляхи розгляду стилю письменника.

Велика роль літератури як вузівського предмета у вихованні учнів.

Предмет методики – форми, методи й прийоми вивчення історико-літературного процесу, насамперед – аналіз художніх творів.

Тема 3. Етапи роботи над художнім твором. Проблемність на заняттях з літератури. Вивчення мови художніх творів

Питання:

Основні етапи роботи над худ. твором.

Підготовка учнів до сприймання худ. твору.

Ознайомлення студентів із текстом.

Аналіз худ. твору.

Підсумкові заняття.

Шляхи створення проблемних ситуацій на уроках літератури.

Навчально-виховна значимість роботи над мовою худ. творів.

Основні способи (роботи) дослідження мови художніх творів.

Тема 4. Методика аналізу художнього твору

Питання:

Принципи аналізу художнього твору.

Історико-генетичний, та історико-функціональний підхід до вивчення твору.

Використання навчального та художнього кіно, спеціальних радіо- й телевізійних передач на заняттях та в позаурочний час.

Наочність на заняттях літератури та її педагогічне значення. Методика та педагогічна доцільність використання творів живопису, альбомів, монтажів різних видів, мемуарної літератури, епістолярії тощо.

Тема 5. Вивчення в ВНЗ драматичних творів

Питання:

Вивчення драматичних творів 5.-7 кл; 9-11 кл.

Основні шляхи аналізу драм. твору.

Особливості роботи з образами, персонажами драматичного твору, робота над мовою персонажів, композиція твору і т.ін.

Історико-генетичний, та історико-функціональний підхід до вивчення твору.

Використання наочності та ТЗН під час вивчення драматичних творів.

Перегляд зі студентами театральних вистав, телеверсій, лялькових театрів.

Тема 6 . Форми, методи та методичні прийоми викладання літератури

Питання:

Поняття про шкільний метод викладання літератури.

Поняття про методичний прийом як явище допоміжного плану.

Вибір методу залежно від мети заняття та літературного матеріалу, а також від вікових та психологічних особливостей учнів.

Метод евристичної бесіди. Репродуктивна бесіда. Педагогічна суть методу бесіди. Навчальний матеріал, що відповідає особливостям бесіди.

Метод самостійного вивчення матеріалу, його педагогічна суть. Вироблення практичних навиків аналізу твору, роботи над літературно-критичними джерелами.

Диференціація методу самостійного вивчення: аналіз твору за даним учителем планом; з використанням підручника; за вузловими питаннями; чи цілком самостійний аналіз.

Складність контролю над засвоєнням матеріалу всіма учнями, розрив між наслідками роботи сильніших і слабших учнів.

Основні методичні прийоми:

- робота з підручником,
- коментоване читання,
- використання технічних засобів навчання,
- учнівські доповіді, різні види самостійної роботи та ін

Видозміни в методиках лекції, бесіди, самостійної роботи.

Проблемне викладання літератури. Проблемність як дидактична форма організації вивчення навчального матеріалу. Педагогічна суть проблемного навчання: вирішення поставлених перед класом навчальних проблем, розвиток самостійного мислення та дослідницьких здібностей учнів, створення проблемних ситуацій, використання життєвого та сенсорного досвіду учнів.

Тема 7. Використання наочності та ТЗН на уроках літератури

Питання:

Основні види наочності і принципи їх використання.

Використання картин і ілюстрацій, грамзапис на уроках літератури.

Особливості екранних посібників.

Методика викладання літератури на сучасному етапі. Найважливіші досягнення методики літератури. Тісний взаємозв'язок у розвитку української методики літератури.

Погляди В.О.Сухомлинського на викладання літератури.

Методична преса.

Тема 8. Робота над образом, персонажем в процесі вивчення літератури

Питання:

Загальні правила роботи над образом-персонажем.

Порівняльна характеристика персонажів.

Групова характеристика героїв.

Складові елементи монографічних тем:

- біографія письменника;
- огляд творів, які не вивчаються текстуально;
- текстуальне опрацювання визначених програмою творів.

Види вступних занять до вивчення монографічних творів.

Вивчення біографії письменника як важливий фактор усвідомлення місця його творчості в літературному процесі. Виховне спрямування вивчення біографії. Особлива роль наочності, документальних матеріалів у вивченні життєвого шляху письменника.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Аналіз художнього твору. – К., 1975.
2. Алексюк А. Загальні методи навчання в школі. – К., 1981.
3. Астаф'єв О. Ліричний образ: типове і загальнолюдське // Слово і час. – 1990. - № 9.
4. Бандура О. Теорія літератури. – К., 1986.
5. Балтвінець С. Психологічний зміст викладання мови та літератури // Дивослово. – 1999. - № 4.
6. Бондарчук Л. Методику підказує текст: Посібник для студентів. – Тернопіль,
7. Бугайко Т.Ф., Бугайко Ф.Ф, Українська література в середній школі. Курс методики. – К., 1962.
8. Волошина Н. Естетичне виховання учнів у процесі вивчення літератури. – К., 1985.

9. Волошина Н. Уроки позакласного читання в старших класах. – К., 1988.
10. Гаврилов П. Оглядові теми на уроках літератури в старших класах. – К., 1980.
11. Галкін В. Система письмових робіт на уроках української літератури. – К., 1973.
12. Гишман М. Литературное произведение: Теория и практика анализа. – М., 1991.
13. Гуковський Т. Вивчення літературного твору в школі // Література і виховання. Зб. матеріалів. – К., 1989.
14. Дидактика современной школы / Под. ред. В. Онишука. – К., 1987.
15. Довга О. Як писати твір. – К., 1995.
16. Забарний О. До таїни образу. – Ніжин, 1997.
17. Зепалова Т. Уроки літератури і театр. – М., 1982.
18. І вічна таїна слова: Аналіз великого епічного твору. – К., 1990.
19. Килимник Г. Методика: У 2 т. – К., 1991.
20. Мазуркевич О. Метод і творчість. – К., 1973.
21. Мазуркевич О. Нариси з історії методики української літератури. – К., 1961.
22. Максимова В. Межпредметные связи в учебно-воспитательном процессе современной школы. – М., 1981.
23. Марко. В. Основи аналізу літературного твору // Дивослово. – 1998. - № 10, 12.
24. Наливайко Д. Искусство, направления, течения, стили. – К., 1981.
25. Неділько В. Методика викладання української літератури в середній школі. – К., 1978.
26. Неділько В. Концептуальні питання викладання літератури в середній школі // УМЛШ. – 1990. - № 2.
27. Онищук В. Типи, структура і методика уроку в школі. – К., 1973.
28. Освітні технології /за ред. О.М. Пехоти. – К., 2001.
29. Падалка М. Цимбалюк В. Вивчення драматичних творів. – К., 1984.
30. Паламарчук В. Як виростити інтелектуала. – Тернопіль, 2000.
31. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в школі. – К., 1983.
32. Пасічник Є. Українська література в школі. – К., 1989.
33. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000.
34. Парандовський Ян. Алхімія слова. – К., 1991.
35. Пахаренко В. Нарис української поезики: до нових підходів у вивченні літератури // Українська мова та література. – 1997. - № 29-32.
36. Педагогіка /За ред. Ярмаченка. – К., 1986.
37. Педагогіка /За ред. Бабанського. – М., 1993.
38. Пелипенко І. Вивчення ліричних творів у 8-10 класах. – К., 1982.
39. Програми середньої загальноосвітньої школи з української літератури – К.: Перун, 1998.

40. Програма для середньої загальноосвітньої школи 5-11 кл. Проект // Дивослово. – 2001. - № 9.
41. Про зміни в навчальних програмах і технологія вивчення літератури // Українська література в загальноосвітній школі. – 2001. - № 4.
42. Рабочая книга школьного психолога. – М., 1991.
43. Сап'яненко К. Вивчення українська література у середній загальноосвітній школі: Курс лекцій. – Глухів, 1999.
44. Сафорнова Г. Виховання навичок аналізу прозового твору. – К., 1967.
45. Сениця І. Психологія усного мовлення. – К., 1974.
46. Ситченко А. Пізнавально-виховні завдання для формування вмінь аналізувати образ – персонаж. – К., 1988.
47. Ситченко А. Вивчення ліричного твору: Аспекти технології // Українська література в загальноосвітній школі. – 2000. - № 4.
48. Ситченко А. Педагогічні технології на уроках українська література // Дивослово. – 2001. - № 10.
49. Слово. Знак. Дискус: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. – Львів, 1996.
50. Степанишин Б. Викладання української літератури в школі. – К., 1995.
51. Теорія літератури. – К., 2001.
52. Токмань Г. Методи літературознавчого аналізу в школі // Дивослово. – 1999. - № 6.
53. Токмань Г. Цей багатобарвний мистецький світ // Дивослово. – 2001. - № 4.
54. Форми навчання в школі / За ред. Ю. Мальованого. – К., 1992.
55. Фридман Л., Кулагіна І. Психологический справочник учителя. – М., 1991.
56. Фролова К. Аналіз художнього твору. – К., 1975.
57. Цимбалюк В. Як навчити учнів писати твори. – К., 1988.
58. Шмуклер Ю. Нова модель шкільної освіти: гуманізація, демократизація, оптимізація // Рідна школа. – 2000. - № 3.

Додаткова:

1. Бандура О.М. Вивчення української літератури в школах робітничої молоді. – К., 1962.
2. Буяльський В.А. Поезія усного слова. – К., 1969.
3. Гаврилов Н.Т. Шкільна оглядова лекція (як метод викладання літератури) // Українська мова і література в школі, 1970, № 8.
4. Голубков В.В. Методика преподавания литературы: Учпедгиз. – М., 1965.
5. Гуковский Г.А. Изучение литературного произведения в школе. – М., 1966.
6. Література учитъ жити. Упор. В.Ф. Анісов, П.Д. Мисник. – К., 1969.
7. Маймин Е.А. Опыты литературного анализа. – М., 1972.
8. Мельничук С.С. Використання технічних засобів на уроках літератури. З досвіду. – К., 1966.

9. Молдавская Н.Д. Воспитание читателя в школе. Самостоятельная работа над текстом художественного произведения как одно из условий литературного развития старшеклассника. – К., 1965.
- 10.Ревякин А.И. Проблемы изучения и преподавания литературы. – М., 1972.
11. Сафонова Н.М. Виховання навичок аналізу прозового твору. – К., 1967.